

Eindrapportage Green Deal Gezondheidssector Hart van Brabant

2017 - 2021

Green Deal

Voorwoord

De Regio Hart van Brabant wil een duurzame en gezonde regio zijn. In gezamenlijkheid werken we aan de verduurzaming van onze leefomgeving en stimuleren we inwoners, bedrijven en instellingen om hetzelfde te doen. Duurzaamheid gaat ons aan het hart.

Als regio hebben we de Green Deal Gezondheidssector Hart van Brabant omarmt. Met de verwachting dat door het verlagen van de regeldruk en door het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid organisaties deze ruimte benutten voor een eigen planmatige invoering van de verduurzaming van hun bedrijfsvoering. En dat dit leidt tot betere resultaten dan wanneer deze ruimte er niet is. Ik ben er dan ook trots op dat de zorginstellingen de handen ineengeslagen hebben om samen aan duurzaamheid te werken en dat dit ook is vertaald in mooie resultaten.

Samenwerken en kennisdelen

De aangesloten zorginstellingen berichten in deze rapportage over concrete stappen die zijn gezet met de realisatie van ledverlichting en zonnepanelen, het terugdringen en verduurzamen van de zakelijke reiskilometers en het creëren van bewustwording bij bewoners en medewerkers. De grootste toegevoegde waarde van de Green Deal zit

echter in de samenwerking en het delen van kennis. Zo is bijvoorbeeld gebruik gemaakt van elkaars schoonmaakplannen en worden de lessen uit een pilot met elektrische deelauto's ook bij andere zorginstellingen ingezet. Daarnaast dient de Green Deal ook als aanjager en stok achter de deur om, ook op lange termijn, invulling te geven aan duurzaamheid en vastgoedbeheer.

Brons en zilver

Uiteindelijk hebben 9 instellingen certificering bereikt. Hiervan zelfs 3 met het zilveren certificaat. Mijn complimenten voor dat iedereen zo veel meters gemaakt heeft! Hiermee is een basis gelegd voor samenwerking waar we nog veel vruchten van gaan plukken.

Het vervolg op de Green Deal staat in de stijgers en zal ondertekend worden bij de presentatie van deze rapportage. Nu de zorginstellingen de basis van een duurzame bedrijfsvoering op orde hebben zal in het vervolg meer aandacht zijn voor thema's als de warmtetransitie, circulariteit en de samenwerking met de woningcorporatie. Vanuit de Regio Hart van Brabant ondersteunen we dit weer van harte en ik wens alle partijen veel succes met de verdere verduurzaming van hun instellingen.

Bestuurlijk trekker Hart van Brabant
Gerard Bruijniks

Milieuthermometer Zorg

De Milieuthermometer Zorg is een milieu-managementsysteem voor zorginstellingen met handvatten voor een duurzame bedrijfsvoering. Alle milieuthema's, inclusief wetgeving, komen aan bod. Gewerkt wordt aan onder meer energiebesparing en duurzame energie. En waar mogelijk ook aan de inzet van duurzame grondstoffen en reductie van de milieubelasting.

Voor bestuurder, inkoper, facilitair manager, techniek, vastgoedmanager en de werkvloer liggen er taken. De Milieuthermometer is te certificeren op niveau brons, zilver en goud, waarmee de continue aandacht voor milieu voor medewerkers, cliënten en omgeving zichtbaar is. Voor de EED wetgeving geeft het vrijstelling.

De Milieuthermometer Zorg wordt onderhouden door leden Milieuplatform Zorgsector, milieu-professionals uit de zorg, in samenwerking met SMK (Stichting Milieukeur). In 2018 is de versie 5 uitgebracht, in 2021 komt de volgende update.

www.milieuplatformzorg.nl/milieuthermometer

Verslag Green Deal Gezondheidssector Regio Hart van Brabant 2017 - 2021

Op 30 november 2017 komen dertien zorginstellingen en negen gemeenten uit Hart van Brabant, het Milieuplatform Zorgsector, de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) en Stichting MOED samen om de Green Deal Gezondheidssector Regio Hart van Brabant te ondertekenen. Op 6 juni 2018 sluit ook Residentie Molenwijck zich aan. Dit blijkt de aftrap van een duurzamere bedrijfsvoering in de zorg.

Het doel van de Green Deal is om de milieuprestaties van de zorginstellingen te verbeteren door energie te besparen, efficiënter met afval en water om te gaan, te kijken naar voedselverspilling en de vervoersbewegingen van personeel. Concreet betekent dit dat de zorginstellingen binnen drie jaar na ondertekening van de Green Deal minimaal het bronzen niveau van de Milieuthermometer Zorg moeten behalen.

Kennis delen

De Regio Hart van Brabant zorgt voor ondersteuning via MOED en de OMWB. Twee keer per jaar worden door MOED kennisbijeenkomsten georganiseerd waarin ervaringen worden uitgewisseld en gemeenschappelijke vraagstukken worden uitgediept. De OMWB pakt een meer stimulerende

rol door zorginstellingen actief te bezoeken en te adviseren wanneer er knelpunten ontstaan. Daarnaast geven de zorginstellingen de opdracht aan Stichting Stimular om hen te voorzien van inhoudelijke expertise en begeleiding bij het implementeren van de Milieuthermometer Zorg.

Ervaringen en resultaten

De afgelopen drie jaar is er veel gebeurd en zijn er door de zorginstellingen concrete stappen gezet richting een duurzamere bedrijfsvoering. De onderlinge samenwerking, de ondersteuning middels kennisdeling en methodiek en de verhouding met het bevoegd gezag worden hierbij zeer gewaardeerd.

Uiteindelijk bleek voor drie zorginstellingen de Green Deal en methodiek niet geschikt. Daarnaast heeft er ook nog een fusie plaatsgevonden, waardoor een zorginstelling zich geconformeerd heeft aan een andere aanpak in een andere regio. Hoe het de andere tien zorginstellingen, de OMWB en de BOM verging lees je in onderstaande verslagen.

Coördinator Green Deal
Joris van Boxtel

Deze rapportage is tot stand gekomen met medewerking van;

Janneke van de Laak (Amarant)
Jan de Groot (Libra Revalidatie & Audiologie)
Mark Dankers (ETZ)
Ine van Valen (Thebe)
Maurice Roovers (GGZ Breburg)
Rob van Raamsdonk, John Boom en Ronald Mauriks (Schakelring)
Huug van der Velden en Jos Priest (Prisma)
Saskia van Wageningen (Sterk Huis)
Irma Brouwers (Molenwijck)

Joris Truijten (Het Laar)
Gerard Bruijniks (Regio Hart van Brabant)
Adriaan van Engelen (MPZ)
Willemien Troelstra (Stimular)
Linda van Hilten (BOM)
Pieter Schalk en Thijn Schouwenaars (OMWB)
Niels Fluitman en Joris van Boxtel (Stichting MOED)

Eindredactie en Vormgeving:
Rob van der Rijt (Klimaatplein.com)
Dianne de Veer (Soulgood)

Inhoud

Amarant	8
Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis (ETZ)	10
GGZ Breburg	12
Het Laar	14
Libra Revalidatie & Audiologie	16
Prisma	18
Residentie Molenwijck	20
Schakelring	22
Sterk Huis	24
Thebe	26
Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM)	28
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	30
Vervolg - Green Deal 2.0 - 2021 - 2024	32

Amarant

Foto: PlastIK & Jij
(Amarant)

Amarant werd in 2017 uitgenodigd voor deelname aan de Green Deal Gezondheidszorg Hart van Brabant. Destijds waren we net gestart met een oriëntatie op het gebied van duurzaamheid. Door deze deelname aan de Green Deal hadden we direct een instrument dat past in de zorg en voor onze organisatie. Daarnaast sprak het idee van kennisdeling met instellingen, de inhoudelijke steun van het Milieuplatform Zorg en ook de positieve medewerking van gemeenten en omgevingsdienst ons erg aan.

Na de ondertekening eind 2017 zijn we in 2018 gestart met diverse projecten en een nulmeting. Dit gaf veel inzicht en hierdoor werd de uitdaging steeds meer helder. Duidelijk werd dat we tijdelijk meer interne capaciteit en focus nodig hadden om door te pakken op duurzaamheid. Van daaruit zijn we in 2019 gestart met een meerjarig programmavoorstel. Het doel hiervan was om onze afdelingen te ontlasten en alles centraler in beeld te brengen. Maar ook om te veranderen en stimuleren waar nodig en alles vast te leggen.

Ons duurzaamheidsprogramma heet “Duurzaam Doen”. Onze boodschap is om voornamelijk samen aan de slag te gaan met duurzaamheid en dit in de vorm van kleine en grote initiatieven. Hieronder enkele voorbeelden uitgelicht naar diverse deelgebieden:

Energie

- Bij de start eind 2017 had Amarant circa 400 zonnepanelen in gebruik. Dit jaar passeren we de 3.200 panelen. Daarnaast zijn we gestart met het vervangen van verlichting naar LED verlichting.
- Vanaf 1 januari 2021 kopen we Europese groene stroom in waarbij 10% gegarandeerd Nederlandse windstroom is.
- We zijn gestart met energiebeheer. We hebben voldaan aan de wettelijke informatieplicht, hebben energiebelasting teruggevraagd en we starten vanaf 1 januari 2021 met actieve energiemonitoring.

Mobiliteit

- Er zijn 15 e-bikes geplaatst op 5 Amarant locaties om zo korte dienstreizen gezond en duurzaam af te leggen.
- We hebben de eerste elektrische personenauto binnen ons wagenpark aangeschaft en 2 oude spijkstaal transportwagens zijn vervangen door 2 elektrische bussen voor goederen -en cliëntenvervoer.
- We hebben een breed mobiliteitsonderzoek gedaan om te komen tot het mobiliteitsbeleid “Meer bewegen, minder reizen”.
- Op de grote parkeerterreinen zijn laadpalen voor elektrische auto's gerealiseerd.

Circulariteit

- Onze wasserij is vernieuwd en werkt nu met gepersonaliseerde stoffen waszakken voor onze cliënten en herbruikbare kratten om de gevouwen was terug te leveren. Met deze aanpassing besparen we zo'n 400.000 plastic zakken/sealings per jaar.
- Bij onze horeca scheiden we afval; restafval, plastic en swill.
- In 2021 volgt er een nieuw contract voor bedrijfsafvalinzameling waarbij afvalscheiding een belangrijk onderdeel wordt.
- We gebruiken geen plastic verpakkingsfolie meer voor ons personeelsmagazine Spotlight. Hiervoor is een aangepast werkproces bedacht voor onze dagbestedingscliënten waarbij ze het magazine met een papieren plakker dichtplakken en voorzien van een etiket.
- We hebben een groep op het intranet in het leven geroepen om hergebruik van o.a. meubels uit onze opslag te stimuleren en faciliteren.

Dagbesteding:

- In 2019 is de nieuwe werkplaats van PlastIK & Jij gestart in Oss. Dit is een (leer)werk- en ontmoetingsplek voor mensen die graag een bijdrage willen leveren op het gebied van plastic recycling.
- Bij ARTenZO (ons centrum voor beeldend werk) wordt ieder jaar een thema centraal gesteld. Vorig jaar was het thema 'de plastic soep'. Cliënten hebben kunstwerken gemaakt met als resultaat een prachtige tentoonstelling in het voorjaar van 2020.

Communicatie:

- In ons personeelsmagazine Spotlight hebben we een vaste rubriek opgenomen waarin we een duurzaam voorbeeld uit de organisatie uitlichten.
- Samen met medewerkers hebben we zes posters ontwikkeld met diverse duurzaamheidsthema's. Op deze posters staan tips voor duurzaamheid welke laagdrempelig zijn voor onze zorglocaties.

- In ons cliënten- en verwantenmagazine Prikkel hebben we twee nummers besteed aan onderwerpen over de natuur en duurzaamheid.

Wij zijn trots dat we deze eerste Green Deal afsluiten met een bronzen certificaat voor twee van onze locaties. Een belangrijke mijlpaal die aangeeft dat we op de goede weg zitten. In de nieuwe Green Deal gaan we ons richten op de certificering van de overige centrumlocaties en grote wijklocaties. Voor de zorggroepen kijken we nu naar een proces om makkelijk en simpel de nulmeting en certificering vorm te geven.

De uitdaging voor ons als Amarant is groot omdat we een grote en diverse vastgoedportefeuille hebben. We hebben te maken met de financiering van zorg, businesscases, de vervangingsopgave van gebouwen en het juiste moment vinden voor groot onderhoud. Uiteindelijk gaat het programma Duurzaam Doen over gedragsverandering. We streven ernaar dat Duurzaam Doen bij al onze medewerkers en cliënten vanzelfsprekend wordt en we daardoor automatisch duurzamere keuzes zullen maken.

“Klein beginnen, stap voor stap en groots eindigen met een wereld die leefbaar blijft voor mens, dier, insect en plant. Alles en iedereen, ook de vele generaties na ons willen een leefbaar leven. Wij maken in deze cruciale periode het verschil.”

Ronald Helder
Raad van Bestuur

Greenbag Lady
(foto:Kim Balster)

Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis

Afgelopen jaren heeft het Elisabeth TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) veel energiebesparende maatregelen genomen. Het ETZ is zich bewust van de toenemende energievraag en de daaraan gerelateerde kosten. Vanuit een brede duurzaamheidsambitie is het milieubeleid opgezet. Naast goed energiebeheer en afvalbeleid wordt het eten van duurzame voeding, het beperken van het waterverbruik en het verminderen van CO₂-uitstoot bij transportbewegingen gestimuleerd. In 2016 is vooral gekeken naar waar bespaard kan worden op energie, en waar de verbeterpunten liggen op het gebied van milieu. Dit heeft geresulteerd in een plan voor het vervangen van oude stoomketels en het aanpassen van de technische installaties op locatie Waalwijk. En ook tot het plaatsen van een kleinere koelmachine en het aanpassen van de warmtekrachtkoppeling (WKK) op locatie Elisabeth om te voldoen aan de nieuwe stikstofnormen die

gelden per 1 januari 2017. Tevens hebben nu alle locaties groene stroom. Maar ook gebouwen, tuinen en het terrein worden op een milieu besparende manier onderhouden. We gebruiken voortaan alleen milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen, verspillen veel minder voedsel en medicatie en hebben een mobiliteitsplan opgesteld voor de medewerkers waarmee meer fietsen wordt gestimuleerd. Het MilieuPlatform Zorgsector (MPZ) heeft de zilveren Milieuthermometer toegekend aan het ETZ, locatie Elisabeth. Hiermee is het ETZ het eerste ziekenhuis onder de grote rivieren dat dit keurmerk mag voeren. Het is een beloning voor alle maatregelen die we de afgelopen jaren hebben genomen en hoe we die gaan borgen in de toekomst. De ambitie voor de komende jaren is om minimaal het niveau 'Brons' te behalen voor de locaties TweeSteden Tilburg en Waalwijk. ETZ: Buitengewoon Duurzaam.

Inkoop

De afdeling Inkoop wil het leveranciersbeleid verduurzamen. Omdat het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis het "zilver" MPZ keurmerk heeft ontvangen gaat de afdeling inkoop 'Maatschappelijk Verantwoord Inkopen'. De afdeling gaat producten, diensten of werken inkopen met een maximale duurzame waarde. Dat betekent dat naast de prijs ook de impact op mens en milieu wordt meegenomen in het inkoopproces.

De afdeling Inkoop gaat werken met de richtlijnen van Pianoo, het expertisecentrum aanbesteden van het ministerie van Economische zaken en Klimaat, en heeft de volgende doelstellingen:

- Lokale leveranciers
- Minimalisering van de verpakkingsmaterialen
- Internationale sociale voorwaarden
- Milieuvriendelijk inkopen (energie en klimaatbewust)
- Circulair inkopen (cradle to cradle)

Water

De renovatie van de verpleegafdelingen de laatste jaren heeft een gunstig effect op het waterverbruik. Alle douches zijn voorzien van waterbesparende douchekoppen, en de kranen zijn voorzien van waterbesparende perlatoren. De waterleidingen hebben een kleinere diameter en sinds 2014 wordt het zwembad niet meer gebruikt. Ook de verschuiving van bed-patiënt naar poliklinische patiënt heeft bijgedragen aan de vermindering van het waterverbruik.

Afval

Bij de diverse processen in het ziekenhuis ontstaat afval. Het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis probeert in eerste instantie de afvalstroom te beperken door preventieve maatregelen. Afval zorgt voor een grote belasting van het milieu: het wordt niet alleen ingezameld, maar ook getransporteerd.

Het terugdringen van de afvalberg is niet alleen goed voor het milieu, het is ook financieel aantrekkelijk.

Maatregelen die genomen zijn:

- Inkoop bespreekt met leveranciers de visie op verpakkingsmaterialen.
- Afvalscheiding aan de bron.
- Scheiden in meerdere fracties.
- Aparte inzameling kunststoffen.
- Bewustwording en gedragsverandering medewerkers / patiënten / bezoekers.

Energie

Op allerlei mogelijke manieren proberen we het energieverbruik te verminderen, bijvoorbeeld met een warmte-koudeopslag systeem (WKO). Dat is een duurzame methode om energie in de vorm van warmte of koude in de bodem op te slaan. Daarnaast maken we gebruik van LED techniek, HR++ beglazing in de verpleegtorens en klimaatplafonds.

In 2015 hebben we de complete terreinverlichting vervangen met nieuwe LED armaturen. Dit levert een besparing op van 20.000 Watt. Op dit moment loopt een proef om een kantoorgebouw (De Leij) te voorzien van LED buizen. Bij totale vervanging levert dit een besparing op van 12.000 Watt. Tevens is de levensduur 50.000 uren, wat neerkomt op 19 jaar.

Verder zijn binnenverlichting van kantoren, openbare ruimten, magazijnen en andere ruimtes voorzien van bewegingssensoren (nog niet toegepast in gebouw De Leij).

GGZ Breburg

GGz Breburg helpt cliënten hun psychiatrische kwetsbaarheid te veranderen van 'te groot om te overzien' in 'klein genoeg om mee te leven'. Samen met de cliënt werken we aan behapbare doelen, die (opnieuw) betekenis geven aan het leven en helpen in het herstel. Omdat een gezonde aarde en een goede geestelijke gezondheid hand in hand gaan, gaan we met de strategie van behapbare doelen nu ook de verduurzamingsvraagstukken één voor één te lijf.

1. Waarom hebben we meegedaan met de Green Deal?

We zijn ingestapt nadat de Wethouder de toenmalige bestuurder ons telefonisch attent maakte op de Green Deal. We hadden een duwtje in de rug nodig. Er waren op dat moment andere zorgen en prioriteiten. Het telefoontje van de Wethouder heeft ons precies dat zetje gegeven wat we nodig hadden.

2. Wat hebben we de afgelopen jaren gedaan?

Na het ondertekenen van de Green Deal is er een milieucoördinator benoemd. Vervolgens zijn we in gesprek gegaan over de 'waarom vraag' in een organisatie-brede groep. Is er wel een klimaatvraagstuk en verbruiken we

inderdaad te veel grondstoffen? Waarom moeten wij hier iets mee? Nadat de Milieubarometer inzicht gaf in onze verbruiken was het antwoord gegeven. Vóór de Green Deal werden deze vragen natuurlijk ook gesteld, echter vooral door enkele voorlopers. Duurzaamheid was een 'keuze' in plaats van 'beleid'. Elk jaar kantelt de transitie van 'keuze' naar 'beleid' meer de goede kant op met het doel dat elke beslissing óók in het licht van de verduurzaming wordt getoetst.

3. Wat was de meerwaarde van de Green Deal voor onze organisatie?

De Green Deal is de aanleiding geweest om over verduurzaming in gesprek te gaan met elkaar. In de beginperiode kwam uit een goed opgezette duurzaamheidsmiddag het beeld naar voren dat verduurzaming van het eigen gedrag ophield bij de koffiebekertjes en het uitzetten van het beeldscherm. Inmiddels ziet een groot aantal mensen dat de eigen verantwoordelijkheid veel verder gaat. Het gaat over aansturen van de collega's van inkoop, het gaat over verstandig doseren (van medicijnen tot schoonmaakmiddel). Het gaat over apparatuurselectie, over voeding, over logistiek, over mobiliteit en over gezondheid.

4. Welke goede voorbeelden hebben we?

Allereerst is de verduurzaming doorgedrongen tot alle levels van de organisatie. Afvalscheiding is ingevoerd en er is een recent afvalpreventieplan opgesteld. Op alle daken van goede kwaliteit zijn zonnepanelen geplaatst. De twee grootste locaties hebben het certificaat Brons van de Milieuthermometer Zorg gehaald. Dubbelzijdig printen is ingevoerd, op duurzaam papier. Er wordt veel geëxperimenteerd met voeding, zowel vanuit de aangeboden menu's maar er wordt ook (weer) zelf gekookt, omdat zelf koken ook onderdeel is van de gezondmakende leefomgeving. Er zijn laadpunten geplaatst voor elektrische auto's en we zijn een pilot met de deelauto begonnen. We plaatsten LED-verlichting en volgen het energieverbruik op al onze locaties. Vervolgens plaatsten we energiezuinige installaties zoals de warmtepompen op de locatie Muiderslotstraat. Omdat comfort soms tijdelijk geraakt wordt helpt het enorm dat de gebruiker deze ontwikkeling omarmt.

5. Welke uitdagingen en kansen zien we in de komende Green Deal?

Onze afdeling inkoop heeft de afgelopen Green Deal periode niet de aandacht kunnen krijgen die bij deze ontwikkeling hoort. Hier liggen uitdagingen en kansen voor ons. Daarnaast is het belangrijk dat we het leuk houden, zonder de vaart te verliezen. Ook helpt het als we de kosten laag houden. Dit betekent dat je het comfort kunt raken. Verduurzaming is veelal eerst een stapje terug doen en pas dan verduurzamen. Voorbeeld: "Moet een koffiezetapparaat koud water leveren? Kan dat niet anders?" Hoe krijgen we deze gedachte bij de gebruiker, die vervolgens zegt: "Bedankt voor deze tip"? Ten slotte bereiden we ons voor om samen met de Green Deal collega's de stap te zetten richting de warmteverduurzaming. Dat wordt een complexe uitdaging en dan helpt het enorm om met andere zorgorganisaties in gesprek te zijn.

Julliette van Eerd: "Een gezonde aarde en een goede geestelijke gezondheid gaan hand in hand met elkaar, dus deelname aan de Green deal en ons inzetten voor duurzame zorg is voor GGZ Breburg vanzelfsprekend."

Het Laar

Geen duurzaamheid door Covid-19? Zeker niet!

We zijn nog niet 'vrij' van het nare virus, maar we zijn hard op weg Covid-19 uit te bannen bij Het Laar! Inmiddels zijn we gewend aan de wijze waarop we moeten omgaan met de maatregelen en kunnen we voorzichtig spreken dat we ook de tweede golf doorstaan. Ondanks het roerige jaar hebben wij bij onze bewoners, vrijwilligers en collega's duurzaamheid weer opnieuw in beeld gebracht.

We maken even een flinke sprong in de tijd: mei 2019! Dankzij de bevrogen inzet van 'onze' Energiestrijders Bon & Jel in de vorm van een levensgroot reclamebord en de projectmanager Duurzaamheid, behaalde Het Laar in mei 2019 als trotse eerste deelnemer van de Green Deal Hart van Brabant het Bronzen Keurmerk.

Duurzaamheid stond in Het Laar op de kaart, totdat Covid-19 roet in het eten gooide en alle aandacht vanzelfsprekend daar naartoe ging. Het blijkt echter dat duurzaamheid toch redelijk goed is ingebed. Enkele voorbeelden: het Duurzame Meerjaren Onderhoudsplan voeren we al enkele jaren uit: bij verplichting maar ook waar mogelijk, werken we met duurzame oplossingen. Zoals ledlampen in de centrale ruimten van Laarzicht, een efficiëntere inzet van de vaatwasmachine in de centrale keuken, het isoleren van appendages, het verwijderen van overvloedige boilers en het plaatsen van elektrische laadpalen voor auto's. Ook is er al een aparte laadpaal voor de nieuw aan te schaffen elektrische Laarbus geïnstalleerd.

Onlangs is het dak van Laarhoven vernieuwd en hebben we in september ongeveer 300 zonnepanelen geplaatst die 100.000 kWh duurzame stroom moeten opleveren. Momenteel treffen we voorbereidingen voor het vervangen van de huidige verwarmingsketels door een duurzame oplossing die in 2021 is gepland. Bij inkoop van producten en/of diensten houden we rekening met de criteria van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). Door bijvoorbeeld op de grondstoffen te letten, of de leverancier van ver moet komen en hoe het transport is geregeld. Ook of de leverancier maatschappelijk verantwoord onderneemt en hoe ze hun verpakkingsmateriaal verwerken of minimaliseren.

De horeca van Het Laar deed vorig jaar mee met Duurzaam en Gezond aan Tafel: een bewustwordingsprogramma over de inzet van duurzaam geproduceerde voedingsstoffen. We stapten begin dit jaar over op een afvalverwerker die een van de koplopers is op het gebied van duurzaamheid: de firma Renewi. Zij maakten onlangs een afvalscan van Het Laar en deden aanbevelingen voor het optimaliseren van

het scheiden van afval aan de bron. En waar mogelijk werkt Renewi met partners om deze afvalstromen in te zetten voor recycling. Op korte termijn worden op twee etages van Laarzicht proefopstellingen gemaakt in de afvalkasten. Renewi gaat ons helpen met het informeren van allen die bij Het Laar werken en wonen, onder andere door overzichtelijke scheidingskaarten aan te bieden.

Ook in de voorbereidingen voor de mogelijke nieuwbouw Laarstede zijn duurzaamheidseisen opgesteld. En last but not least... begin december is er een audit uitgevoerd voor het behalen van het zilveren keurmerk.

Een volle dag werk waarin alle (aangepaste) documenten inhoudelijk werden beoordeeld en er een ronde werd gedaan in het gebouw om daadwerkelijk de aanpassingen in Het Laar te bekijken. Het resultaat is dat we worden voorgedragen voor het Zilveren Keurmerk!

Jullie zien het: duurzaamheid in Het Laar staat absoluut niet stil! Covid-19 hopelijk wel!

Joris Truijen

Sectormanager wonen Het Laar

Het Laar | Aangenaam

Libra Revalidatie & Audiologie

Waarom hebben we meegedaan met de Green Deal?

Jaarlijks raakt een groot aantal inwoners van ons land de grip op en het vertrouwen in hun lichaam kwijt. Om ervoor te zorgen dat een onverwachte wending of aangeboren aandoening geen einde betekent maar een nieuw begin, is Libra Revalidatie & Audiologie er. Wij zoeken samen met klanten naar nieuwe wegen om te bewegen en te leven. Wij combineren ons luisterend oor met een uitgestoken hand. Zo zoeken wij, vanuit verschillende locaties in Brabant en Limburg, samen met klanten naar een nieuwe balans in hun leven. Wij hanteren een mensgerichte visie op zorg volgens Planetree, een innovatief zorgmodel om de best mogelijke zorg voor cliënten te realiseren en tegelijkertijd een inspirerende cultuur voor medewerkers te scheppen. Vanuit die brede blik zoeken we altijd naar praktische oplossingen. Ook op het gebied van verduurzaming. We hebben de afgelopen jaren hard gewerkt aan de verduurzaming van onze bedrijfsvoering. En dat zien we niet als een maatschappelijke verplichting, maar voelen we als onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Wij willen ons steentje bijdragen aan een betere leefomgeving, niet alleen voor onze stakeholders, klanten en medewerkers, maar voor iedereen. Al vele jaren heeft Libra een duurzaamheidsbeleid. Het kon alleen allemaal iets beter gestructureerd en zichtbaarder voor onze omgeving.

Met de Milieuthermometer Zorg hebben we structuur aan kunnen brengen en is de door ons gevoerde duurzame bedrijfsvoering geborgd. We laten nu via de keurmerken die horen bij de Milieu Thermometer Zorg aan onze omgeving zien waar we staan als het om duurzame bedrijfsvoering gaat. Het bronzen keurmerk hebben we al drie jaar op zak en twee jaar geleden volgde het zilveren keurmerk. En binnenkort is het zover, dan zijn we klaar voor goud!

Wat hebben we de afgelopen jaren gedaan?

Voor een aantal onderwerpen op het gebied van duurzaamheid hebben we beleid ontwikkeld. Hier volgen een paar voorbeelden:

- Voedingsbeleid**
Onze Planetree visie concentreert zich o.a. op het bieden van een gezonde leefomgeving. Maar aan voeding zitten ook veel componenten op het gebied van duurzaamheid. Door dit te combineren slaan we twee vliegen in een klap.
- Strategisch vastgoedbeleid**
We hebben het huidige vastgoed in kaart gebracht en een toekomstig vastgoedplan opgesteld.
- Milieubeleid**
We hebben beschreven hoe we met bepaalde milieu onderwerpen beleidsmatig omgaan en welke speerpunten we voor de komende periode hebben.
- Inkoopbeleid**
We hebben vastgelegd aan welke criteria moet worden voldaan bij duurzaam inkopen en welke rollen en verantwoordelijkheden hier voor nodig zijn in het inkoopproces.

- Vervoersbeleid**
We hebben ingezet op enerzijds het duurzamer verplaatsen met elektrische vervoersmiddelen in combinatie met de werkkostenregeling en anderzijds op het beperken van het aantal vervoersbewegingen door videobellen en thuis werken.
- We zamelen afval zoveel mogelijk gescheiden in en hebben een afvalverwerker geselecteerd die het grootste deel van het afval tot nieuwe grondstoffen verwerkt. Het verwerken van afval geschiedt op basis van een inzamelplan.**
- Vanuit de energiescan zijn projecten opgestart om diverse installatieonderdelen te vervangen door duurzamere installaties. Zo hebben we o.a. geïnvesteerd in isolatie, LED verlichting en een warmtekuude-opslag met warmtepompen. Onze locaties zijn voorzien van zonnepanelen en sedumdaken. Momenteel zijn we bezig met het doorvoeren van circulair werken (een tweede kans voor apparatuur en eisen stellen aan circulariteit van in te kopen middelen).**

Wat was de meerwaarde van de Green Deal voor onze organisatie?

De eerste stap om in bestuurlijke zin richting te geven aan onze ambitie op dit terrein was aansluiting zoeken bij de landelijke Green Deal en de regionale Green Deals voor de zorg in Eindhoven en Midden Brabant. Het kunnen behalen van de bijbehorende keurmerken vraagt om een gezamenlijke inspanning in Green Deal verband. Het delen van kennis met andere zorginstellingen aangevuld met expertise vanuit o.a. het Milieu Platform Zorg en de gemeente is een 'must' voor het laten slagen van onze gezamenlijke missie.

Welke uitdagingen en kansen zien we in de komende Green Deal?

- We hebben de ambitie om op korte termijn het gouden keurmerk te behalen. Circulair werken is een van de**

- doelstellingen vanuit de landelijke Green Deal waar we nog veel winst kunnen behalen.**
- We onderzoeken welke kansen op een duurzamere bedrijfsvoering we kunnen benutten als het gaat om aanpassing/vernieuwing van onze klinische voorzieningen. Vanuit het meer-jaren onderhoudsplan vervangen we op natuurlijke momenten installaties voor duurzamere varianten.**
- Corona heeft ons, naast veel ellende, ook geleerd dat we veel minder hoeven te reizen. Waar mogelijk voeren we thuiswerken in. Ook voor onze klanten kijken we hoe we het aantal reisbewegingen kunnen beperken (b.v. door e-health).**
- Om de klimaatdoelstellingen te halen is er nog veel werk aan de winkel op het gebied van hernieuwde energie.**

Voorlopig hebben we met de partijen die aangesloten zijn bij de Green Deal dus nog voldoende uitdagingen om ook voor de toekomstige generatie een leefbare wereld te behouden.

Marie-Louise Vossen, Raad van Bestuur van Libra Revalidatie & Audiologie

"Libra ziet duurzaamheid als een maatschappelijke verantwoordelijkheid, niet als een maatschappelijke verplichting. Wij streven naar het beste voor onze klanten, maar willen ook een steentje bijdragen aan een betere leefomgeving in Nederland. De Green Deal geeft een prima kader om te komen tot een optimaal resultaat op het gebied van duurzaamheid en creëert een unieke verbinding tussen de zorgorganisaties die aangesloten zijn."

Prisma

Prisma is er voor iedereen die een steuntje in de rug kan gebruiken. Wij vinden dat iedereen zo gewoon mogelijk moet kunnen leven, ook als er sprake is van een beperking. Of iemand nu een klein beetje of juist heel veel zorg nodig heeft. Zorg bij Prisma is maatwerk. Wij stemmen onze begeleiding volledig af op de persoon. Waarbij het uitgangspunt is dat de cliënt zoveel mogelijk zelf de regie houdt. We hebben er geen problemen mee om het net even wat anders te doen. Intensief contact met de cliënt en zijn omgeving leidt in onze visie tot de beste zorg.

We zijn ons bewust van het feit dat we de verantwoordelijkheid hebben in het aanbieden van een gezonde en duurzame woon-, werk en leefomgeving voor cliënten gedurende hun hele leven. Tevens zijn we ons ervan bewust dat we hiermee een impact hebben op het milieu. Ons streven is om deze impact zoveel mogelijk te beperken en we gaan hier dan ook bewust mee om. Daarnaast vinden we het belangrijk om op een maatschappelijk verantwoorde manier te ondernemen en dragen we graag bij aan een duurzame samenleving.

Green Team

Met onze deelname aan Green Deal Hart van Brabant hebben we de focus gelegd op de eisen die in de Milieuthermometer Zorg gesteld worden. Met deze Milieuthermometer Zorg, de Milieubarometer en CO₂ reductie tool hebben we structuur aangebracht en onze interne doelstellingen bepaald om verder te verduurzamen. We brachten medewerkers van diverse disciplines binnen onze organisatie bij elkaar in een speciaal samengesteld Green Team. Binnen dit team heeft ieder zijn eigen expertisegebied. Onze deelname aan de Green Deal heeft ons gestimuleerd processen opnieuw in te richten en vast te leggen. Dit resulteerde onder andere in een nieuw duurzaam inkoopbeleid, een energiebeleid en een gedegen schoonmaak- en afvalscheidingsplan. Het Green Team is inmiddels een begrip geworden in onze organisatie. Door de brede samenstelling van het Green Team hebben we commitment en een breed draagvlak gecreëerd binnen Prisma.

Nieuwe initiatieven

Het Green Team heeft al diverse mooie verduurzamingsprojecten mogen begeleiden. Een van onze hoogtepunten was de opening van ons zonnepanelenpark met ruim 6.000 zonnepanelen. Daarnaast zijn we op twee van onze woonlocaties begonnen met het scheiden van afval en het introduceren van het schoonmaakplan.

Natuurlijk betrekken we ook cliënten hierbij. In 2021 rollen we deze plannen voor alle locaties van Prisma uit. Ook hebben we de CO₂-reductie tool ingericht die ons helpt zicht te houden op de vastgoed doelen van 2030.

In 2021 zijn de volgende speerpunten op het gebied van duurzaamheid opgenomen in het beleidsplan van Prisma:

1. Het behalen van het certificaat brons voor alle locaties van Prisma.
2. Het borgen van de acties die geleid hebben tot certificering.
3. Het verbreden van de implementatie van het vastgestelde duurzaam inkoopbeleid dat kan leiden tot het behalen van het certificaat zilver.
4. Het opzetten en inrichten van het vervoersmanagementplan, dat alle facetten van vervoersbewegingen van medewerkers en cliënten bevat en daarmee HRM-beleid raakt.

Jaap de Bruin, Voorzitter Raad van Bestuur:

“De voorkeuren en behoeften van cliënten staan bij ons op de eerste plek. We leveren maatwerk en proberen duurzaamheid mee te nemen met als uitgangspunt de best passende zorg te bieden. Door nieuwe inzichten vanuit de Green Deal dragen we steeds meer bij aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid die wij als zorgorganisatie hebben zonder in te leveren op de zorg die cliënten van ons verwachten.”

Residentie Molenwijck

Residentie Molenwijck in Loon op Zand is een organisatie waar senioren zelfstandig een appartement huren met een collectief aangeboden servicepakket. Residentie Molenwijck is trots op het plezierige en unieke woonklimaat binnen haar woongemeenschap. In onze visie zijn het juist bewoners die ervoor zorgen dat de woongemeenschap vitaal blijft. Als het nodig is, beschikt Molenwijck over diverse disciplines die verdere ondersteuning of zorg op maat bieden.

Doelen stellen en aan de slag...

We hebben onszelf het volgende doel gesteld: "We willen komen tot minder energieverbruik, minder verspilling van voedsel en een verkleining van de afvalberg, om uit te komen op een gemiddelde besparing van 25%. Daarnaast werken we toe naar het voldoen aan de wettelijke eisen rondom duurzaamheid."

Residentie Molenwijck is een kleine organisatie. We realiseren ons dat het verduurzamen van de organisatie met een relatief klein team, meer tijd, affiniteit en kennis vraagt dan we hadden voorzien. Binnen onze mogelijkheden hebben we een aantal zaken opgepakt en tegelijkertijd weten we ook dat er nog het één en ander dient te gebeuren.

In een klein werkgroepje zijn relatief eenvoudige zaken aangepakt: De plastic disposables zijn verdwenen uit de personeelsruimte en het gebruik van gevaarlijke stoffen is gereduceerd en sommige producten zijn zelfs verdwenen.

In 2021 gaan we ons restaurant zodanig verbouwen dat we onze lunches en diners niet meer in schaaltes serveren, maar mooi op een bord wat derving van voedsel vermindert. Daarnaast is een samenwerking met een leverancier van schoonmaakproducten- en materialen aangegaan waardoor minder chemie en water zal worden verbruikt.

Bovenstaande zaken zijn in projectvorm opgepakt en voeren we uiterlijk in 2021 uit. Het project duurzaamheid heeft in 2020 qua continuïteit op een laag pitje gestaan. Desalniettemin hebben we plannen gemaakt, waarbij we het uiteindelijke doel wel bereiken.

Geslaagd project mét nominatie

Samen met Van Gerwen Installaties B.V. (Tilburg) is Residentie Molenwijck genomineerd vanwege het vervangen van de verouderde spaarlampen door 500 "slimme" LED-armaturen. In totaal zijn 840 zuiniger LED-lampen geplaatst. Het energieverbruik is hierdoor al met 50% afgenomen. Bijkomend voordeel is dat de LED-lampen een 5 maal langere levensduur hebben.

"Verlaging van het energieverbruik en de onderhoudsvriendelijke armaturen gaven de doorslag om in de afgelopen periode, fasegewijs alle spaarlampen en armaturen in de gemeenschappelijke ruimtes van Residentie Molenwijck te vervangen", vertelt Pieter van Tilburg (teamleider technische dienst) trots. "De LED-armaturen zijn via een app aan te sturen, waardoor we bepaalde groepen lampen op afstand kunnen dimmen en aan- en uitzetten. Bovendien heeft de nachtdienst bij nood nu één knop om daarmee heel Residentie Molenwijck in volle verlichting te zetten. Overdag brandt het licht op 5% vermogen. 's Nachts is dat 10%."

Residentie Molenwijck investeert in duurzaamheid

Residentie Molenwijck is overgestapt op een cascadesysteem (vier kleine ketels van ieder 160 kw die individueel kunnen draaien) voor het verwarmen van appartementen en algemene ruimtes. Zo spelen wij efficiënt in op de steeds wisselende warmtevraag. Er schakelen zoveel ketels in als op dat moment nodig zijn, in plaats van dat voorheen het gehele systeem werd ingezet. De verwachting is dat het energieverbruik gemiddeld 25 tot 30% per jaar lager zal uitvallen.

Bij de aanschaf van de nieuwe chillers is de bijbehorende koelinstallatie verplaatst naar buiten in plaats van inpandig. De restwarmte wordt direct aan de buitenlucht afgegeven. Hierdoor is het energieverbruik aanzienlijk verminderd, en het blijft zo in onze eigen keukens ook een stuk aangenamer om in te werken.

De combi-steamer is vervangen door een energiezuiniger exemplaar waar een rek in en uit gereden kan worden. De koelunit (ruimtekoeling) van de koude keukens is vervangen en is nu vele malen energiezuiniger dan de oude, dit geldt ook voor de nieuwe koeling van de keukens en de gesloten koeling in de winkel.

Aan het woord directeur/ bestuurder Jan Bernard Koolen

"Residentie Molenwijck vindt het belangrijk om duurzaam (samen) te werken en te ondernemen. Daarom heeft Residentie Molenwijck zich verbonden aan de Green Deal Zorg Hart van Brabant. De aangesloten instanties en partijen hebben hun handen ineengeslagen om gezamenlijk te zorgen voor een duurzame organisatie en samenleving. Er is zowel aandacht voor de 'stenen' als voor de bedrijfsvoering. Als woongemeenschap voor senioren willen we niet alleen oog hebben voor de huidige generatie, maar juist ook voor de toekomst. Vooruitkijken en doorgeven dus. Vanuit de optiek van de Green deal - dat je samen meer bereikt - zal Residentie Molenwijck die ruimte en kansen benutten om te komen tot een beter milieu die tegelijkertijd de bedrijfsprestatie verbetert. We hebben niet alleen een verantwoordelijkheid voor de bewoner van vandaag, we zijn ook aan de bewoner van morgen verplicht hen een 'groen thuis' te bieden."

Schakelring

Schakelring is een middelgrote organisatie die woongenot, welzijn en services en zorg op maat biedt aan (oudere of chronisch zieke) mensen, thuis of in een van de 9 woonzorgcentra in Midden Brabant. Het leveren van woon- en zorgdiensten behoort tot de kernactiviteit, maar is ook middel om bij te dragen aan een goed leven van de individuele (wijk)bewoner. We leggen verbindingen tussen (wijk)bewoners en werken nauw samen met anderen, binnen onze organisatie en tussen andere organisaties. Van mens tot mensen is een krachtige basis om invulling te geven aan onze ambities. Duurzaamheid is hier een steeds grotere rol bij gaan spelen, vandaar dat Schakelring zich in 2017 heeft aangesloten bij de Green Deal Hart van Brabant.

Bij veel van de activiteiten van Schakelring worden energie en grondstoffen gebruikt en ontstaan afval en emissies. Schakelring wil dit tot een minimum beperken. Daarvoor heeft in 2017 Schakelring zich geëngageerd aan de Green Deal. Daarbij zijn een aantal doelstellingen opgesteld die als uitgangspunt dienden voor de weg naar een duurzamere bedrijfsvoering.

Afval scheiden, ledverlichting, energiezuinige apparaten, kledinginzameling, meubels hergebruiken en duurzaam printen. Bij Schakelring werd al, voordat de organisatie zich aansloot bij de Green Deal, zoveel mogelijk gedaan op gebied van duurzaamheid, maar het kan altijd beter.

Locatie Eekhof in Kaatsheuvel is begonnen met een pilot van de Green Deal. Hierna zijn alle andere (eigendoms)locaties aan de beurt om gecertificeerd te worden.

Binnen Schakelring zijn drie mensen kartrekker geweest: Ronald Mauriks (Facilitair manager), John Boom (technische dienst) en Désiree van der Pluijm (procesondersteuner facilitair). Per locatie werken zij samen met de coördinator facilitaire dienst of facilitair teamleider.

Het is niet zo dat er direct van alles veranderde na tekening van de Green Deal, benadrukt Désiree. “In de eerste fase was het vooral veel gegevens achterhalen en registreren. Onder andere over energieverbruik, afvalstromen en allerlei bedrijfsprocessen. Daarna zijn actieplannen gemaakt voor de komende jaren. Denk aan een energiebesparingsplan en afvalpreventieplan.” John geeft nog een voorbeeld. “We inventariseren of schoonmaakmiddelen milieuvriendelijk zijn. Als dat zo is, prima. Kan het beter, dan pakken we dat aan.”

De milieuthermometer en barometer zijn hierbij handige instrumenten die handvatten geven om op een praktische manier met verduurzaming aan de slag te gaan. Er is tevens een begin gemaakt met het opstellen van een CO₂-routekaart. Daartoe is de CO₂ reductietool van het Milieu Platform Zorgsector ingevuld.

Vanaf 1 januari 2021 gaan drie zorgorganisaties, De Riethorst Stroomland, Volckaert en Schakelring verder als een organisatie, Mijzo. Mijzo is er voor mensen met grote gezondheidsuitdagingen die op eigen wijze vorm willen geven aan hun leven. We zijn er voor ouderen, revalidanten en mensen met chronische aandoeningen. Daar waar thuis ook is. Samen met cliënten en hun naasten willen we ontdekken wat de best passende zorg of ondersteuning is.

De druk op de verpleeghuissector wordt steeds groter. Het aantal kwetsbare ouderen neemt fors toe, terwijl het steeds lastiger is om medewerkers te vinden. Mijzo heeft meer slagkracht dan de drie organisaties afzonderlijk. De nieuwe zorgorganisatie kan de grote maatschappelijke

uitdagingen beter het hoofd bieden en is in staat een breed zorgaanbod te leveren, dichtbij de mensen thuis. Wat Mijzo sterk maakt is de bundeling van krachten. Samen hebben we meer kennis en expertise in huis, kunnen we de grote maatschappelijke uitdagingen beter aan.

Duurzaamheid staat ook bij de nieuwe organisatie hoog op de agenda en hoopt met deelname aan de Green Deal meer van de 26 locaties te kunnen voorzien van, op zijn minst, het bronzen keurmerk en zodoende te voldoen aan de klimaatdoelstellingen. Voor de nieuwe organisatie is een milieucoördinator aangesteld, Rob van Raamsdonk, welke zich bezig gaat houden met de verdere uitrol van de Green Deal binnen Mijzo. Daarmee hoopt de organisatie de ingeslagen weg naar verduurzaming voort te zetten.

Sterk Huis

“Sterk Huis wil nauw aansluiten bij haar primaire activiteiten in de hulpverlening waar we werken aan duurzame kansen voor mensen en duurzaamheid verweven in houding, gedrag en bewustzijn van zowel medewerkers als cliënten. Dat betekent duurzaam gedrag makkelijk maken en voorleven.”

In 2017 heeft Sterk Huis zich aangesloten bij de Green Deal Midden Brabant. Dit initiatief binnen Hart van Brabant werkt samen met verschillende zorgorganisaties aan het behalen van de milieuthermometer Brons om zo te werken aan milieu en duurzaamheid.

Hoewel in eerste instantie deelname aan de Green Deal een alternatief vormde om via de EED-plicht te werken aan energiebesparingsdoelstellingen, ontstond al snel het besef dat werken aan milieu en duurzaamheid meer is dan alleen energiebesparing. Wij hebben als Sterk Huis een maatschappelijke verantwoordelijkheid om de CO₂-belasting van onze organisatie te verkleinen. De kans om hierin samen op te trekken met andere organisaties in Midden-Brabant hebben wij van harte aangegrepen.

De Milieuthermometer bood ons een gestructureerde werkwijze om onze doelstellingen te behalen: van een inventarisatie waar onze organisatie aan het begin van het proces staat, tot veel inhoudelijke informatie om de eisen

ook inhoudelijk te kunnen toetsen. De bijeenkomsten van de Green Deal vormden een waardevolle mogelijkheid om te leren van elkaars successen en te sparren over gedeelde uitdagingen. Daarnaast werd tijdens de bijeenkomsten regelmatig een innovatief onderwerp geagendeerd waarmee je als organisatie aan de slag kunt gaan.

Initieel begonnen wij het proces al met enkele ingewikkelde overwegingen:

- Voor welke locatie(s) gaan wij deze drie jaar aan de certificering werken?
- Hoe gaan wij om met een terrein met veel gebouwen op één energie- en wateraansluiting?
- Welke gegevens hebben wij beschikbaar en gebruiken wij in onze registraties om onze CO₂ footprint te bepalen en te kunnen vergelijken met andere organisaties?

Nadat wij het eerste jaar hierin geen duidelijke keuze hadden gemaakt, hebben we daarna toch besloten om onze hoofdlocatie in Goirle te kiezen en waar mogelijk de gegevens met betrekking tot deze hoofdlocatie te gebruiken. Uitdaging bleef dat bijvoorbeeld op het gebied van vervoer er moeilijk is aan te geven hoeveel vervoer gekoppeld is aan de hoofdlocatie en hoeveel aan onze overige locaties.

Een aanzienlijk deel van onze inspanningen is gaan zitten in het inventariseren van onze technische installaties en beoordelen of wij aan de eisen van het activiteitenbesluit voldeden. Dit gold in iets mindere mate voor de aanvullende eisen uit de milieuthermometer, waarmee wij sneller aan de slag konden.

Daarnaast bleek het verzamelen van gegevens ten behoeve van onze CO₂ footprint voor de milieubarometer een uitdaging die we met de jaren beter onder de knie hebben gekregen. Fijn was het dat er vanuit Stimular ook werd meegedacht over alternatieve rekenmethodes voor onze footprint wanneer de gevraagde gegevens ontbraken.

Een voorbeeld hiervan was taxivervoer: taxibedrijven konden ons geen gegevens verstrekken over brandstofverbruik ten behoeve van ritten voor Sterk Huis. Het werd toen mogelijk om met een kilometer per vervoersmiddel of per cliënt te rekenen.

Belangrijk voor het slagen van dit proces is dat we verbinding gezocht hebben in de organisatie. Zo hebben we voor ons project afvalscheiding afvalambassadeurs op groepen geworven en werken we in een projectgroep samen met technische dienst, catering/service en communicatie. Om meer informatie te verzamelen over woon-werkverkeer en zakelijke kilometers en mogelijkheden te onderzoeken om dit aantal kilometers terug te brengen, hebben we een brainstormsessie georganiseerd waaraan P&O

(woon-werkverkeer en personeelsvoorwaarden) en ambulante hulpverleners hebben deelgenomen. Deze sessie heeft veel informatie opgeleverd waar we de komende periode verder mee aan de slag gaan.

Binnen Sterk Huis zijn cliënten op verschillende groepen geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van schoonmaak, voedselbereiding en overige huishoudelijke taken. Hiervoor was het extra belangrijk om te kijken naar cliëntcommunicatie. Dit heeft mede geleid tot een communicatieplan en huisstijl voor milieu en duurzaamheid binnen Sterk Huis, waarmee we de herkenbaarheid van dit thema in de organisatie willen vergroten.

In november 2020 behaalden wij het certificaat Milieuthermometer Brons voor onze hoofdlocatie en gaan wij opnieuw deelnemen aan de nieuwe Green Deal voor de jaren 2021-2024. Doelstelling is dan het behalen van de Milieuthermometer voor de andere locaties van Sterk Huis. De uitdaging zal hier vooral liggen in de samenwerking met verhuurders van onze gehuurde locaties en implementatie van bijvoorbeeld afvalscheiding en duurzame inkoop op kleinere decentrale locaties van Sterk Huis. Hierbij zal het vinden van verbinding en draagvlak essentieel zijn. Daarbij is het gemakkelijk maken en voorleven van gedrag aan cliënten een manier waarop wij niet alleen zelf aan milieu en duurzaamheid werken maar ook werken aan onze primaire doelstelling.

Sterk Huis is er voor iedereen die hulp nodig heeft. Wij bieden een warme en veilige omgeving waar mensen terecht kunnen met grote opvoedings- en ontwikkelingsvragen. Een omgeving waar mensen in tijden van crisis tot rust kunt komen en waar we samen kunnen bouwen aan een veilig en zelfstandig leven. Onze kennis van complexe problemen en kwetsbare situaties zetten we in voor het eerder signaleren van risico's en voor het voorkomen van grote problemen.

Een samenleving waarin iedereen wordt gezien, is een samenleving die mensen meer kansen biedt op een stabiel, veilig, zelfstandig en veerkrachtig leven.

Thebe is een zorgorganisatie in de sector verpleeg- en verzorgingshuizen en in de wijkverpleging. Het werkgebied van Thebe strekt zich uit over Midden en West Brabant. Thebe telt 3 specialistische centra waarin intensieve verpleeghuiszorg wordt geleverd aan cliënten met diverse complexe aandoeningen. Daarnaast zijn er 20 woonzorgcentra waarin cliënten wonen die ondersteuning, zorg en eventueel behandeling nodig hebben. Thebe kent “de Bedoeling”, een missie waarbij we werken aan het vergroten van de eigen regie van onze cliënten. En wat we vooral willen, is dat de zorg die we bieden waardevol is. Waarbij we uitgaan van wat belangrijk is in het leven van elke unieke cliënt. Daar proberen we aan bij te dragen met onze zorg.

Thebe is ondertekenaar van 2 Green Deals: de Green Deal Breda (in 2015) en de Green Deal Hart van Brabant (in 2017). In 2015 is een start gemaakt met het ophalen van feitelijke gegevens, aan de hand van de eisen in de milieuthermometer Zorg. Alle woonzorgcentra in het hele werkgebied deden mee om op die manier toe te werken naar een bronzen certificaat. Door ernstige ziekte en daarmee uitval van de projectleider is het project echter geruime tijd stil komende liggen. Met de ondertekening eind 2017 is het project onder leiding van een andere projectleider opnieuw opgepakt.

In aanvang is de focus vooral gericht geweest op de eigendomslocaties. We hebben er voor gekozen een kleine locatie (de Hillen in Breda) als eerste te laten auditeren in 2019. Op deze manier hoopten we ervaring op te doen hoe zo'n audit verloopt en wat vooral de aandachtspunten zijn. En ja, we haalden voor die locatie “Brons”. Dat resultaat enthousiasmeerde vervolgens ook anderen. Daarom konden we in 2020 de locaties de Vloet, Park Stanislaus, de Clossenborch, Elisabeth en Aeneas laten auditeren. We zijn nu in afwachting van de uitslag van de audit maar hebben er wel een goed gevoel bij. Drie eigendomslocaties zijn buiten de certificering gehouden vanwege voorgenomen sloop binnen 5 jaar.

In 2020 hebben we gesproken met alle woonstichtingen en vastgoedeigenaren van wie wij één of meerdere locaties huren. Met hen zijn we het gesprek aangegaan om van hen te horen welke ambities zij hebben op het verduurzamen van hun vastgoed. Partijen staat daar heel wisselend in. Naast informatie over het gebouw en de installaties verwachten wij met hun te komen tot een uitwisseling van plannen voor het uitvoeren van de erkende maatregelen voor energiebesparing. Het streven is om de huurpanden in 2021 allen op het niveau “Brons” te krijgen.

Er zijn een aantal acties in gang gezet om voor onze eigen locaties te komen tot verduurzaming. Zo zijn opdrachten gegeven voor het gaan ‘verLEDden’ van verlichting in een groot deel van de panden. Onze partner op het gebied van onderhoud van zowel de elektrotechnische als werktuigbouwkundige installaties heeft voor de eigendoms panden van Thebe een meerjarenplanning gemaakt waarin de uitvoering van de erkende maatregelen voor energiebesparing is opgenomen. Voor één locatie is nu een document gemaakt met de titel “Strategie CO2 reductie 2030”. Stapsgewijs wordt beschreven hoe we de komende jaren toewerken naar CO2-reductie van 49% in 2030. Een TCO-berekening maakt onderdeel uit van de uitwerking van de te nemen maatregelen. Voor de overige panden wordt eenzelfde strategie ontwikkeld in 2021.

In 2020 is op locaties gestart met het meten van voedselverliezen zowel op de afdelingen/woongroepen als in de restaurants. Daar waar dat nodig is zal dit lokaal leiden tot een actieplan om verspilling tegen te gaan.

“Het grote voordeel van het meedoen met de Green Deal is dat we nu onze opgave voor de komende jaren veel beter in beeld hebben en hebben gedocumenteerd. Door het invullen van de CO2-routekaart zien we ook welk effect het heeft.”

Voor 2021 staat vooral bewustwording op de agenda. Verduurzaming is tot nu toe vooral aandachtgebied geweest van medewerkers die verantwoordelijk zijn

voor beheer en onderhoud van panden en van facilitaire verantwoordelijken op locaties; wij willen bewerkstelligen dat verduurzaming in de genen van alle medewerkers gaat zitten.

Eveneens op de agenda voor 2021 staan het verder inbedden van duurzaamheid in de inkoopstrategie en het onderzoeken hoe we het (kleine) wagenpark verder kunnen gaan verduurzamen.

De Adviseur Facilitair & Veiligheid is binnen Thebe aangewezen als milieucoördinator naast overige aandachtsgebieden die tot de taak behoren. Focus op het thema is daardoor beperkt. Reden waarom Thebe een procedure is gestart voor het werven van een Projectleider Duurzaamheid voor 18 uur per week.

Het Strategisch Vastgoedplan van Thebe (vastgesteld in 2020) kent een behoorlijk hoog ambitieniveau. Voor 4 locaties staat vervangende nieuwbouw op de rol. Uitgangspunt in het Programma van Eisen per pand is dat deze voldoen aan de BENG-eisen. Daarnaast zijn er plannen om op een aantal locaties te gaan uitbreiden. Ook daar zal BENG uitgangspunt zijn.

Ria - verpleegkundige: “Mijn motivatie is vooral om een ieder erop attent te maken dat wij, in het hier en nu, zorgen voor het later van onze (klein)kinderen zodat zij ook een gezond leven. Het meekrijgen van medewerkers, bewoners en familie van onze locatie is een kleine stap in een groter geheel en hopelijk een voorbeeld voor andere locaties van Thebe”.

De Bedoeling

VAN THEBE

Wie zijn wij?
Wij zijn professionals en vrijwilligers in zorg. Deskundig, aandachtig en toegewijd.

Waar staan wij voor?
Wij staan voor menselijke zorg en leggen de nadruk op zelf, eigen & waardig.

Wat mag u van ons verwachten?
Wij werken samen met cliënten en hun naasten, altijd in samenspraak en onderlinge afstemming.

Achter kwetsbaarheid en verdriet zien wij de kracht en het unieke in ieder mens.

We helpen mogelijkheden te hervinden en zijn er ook als dat moeilijk is.

Want ieder mens is waardevol en welkom.

Thebe

Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM)

‘Ontzorging voor de zorg, zodat geld voor zorg ook echt naar zorg gaat.’

Bij het verduurzamen van de zorg is het terugbrengen van het energieverbruik misschien wel de grootste opgave. Het is ook de reden dat development manager Linda van Hilten van de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) intensief betrokken is bij de Green Deal voor de Zorg.

De Brabantse Ontwikkelings Maatschappij stimuleert energiebesparing en de productie van duurzame energie, draagt met raad en daad bij aan rendabele oplossingen om Brabant energieneutraal te maken en zet haar netwerk in om duurzame energieprojecten van de grond te krijgen.

“Aanhaken bij een Green Deal is voor ons een ideale manier om ons doel te bereiken”, vindt Linda van Hilten. “Ook al hebben we dit jaar vertraging opgelopen vanwege de pandemie. Veel projecten komen in aanmerking voor een SDE+ subsidie. Daarvoor geldt wel een deadline om het project af te ronden. Gelukkig hebben we voor een aantal projecten uitstel gekregen zodat we toch zonnepanelen kunnen realiseren in een tempo dat past bij deze coronacrisis.”

Is de opgelopen vertraging van invloed op de nieuwe Green Deal afspraken?

“Wel in de zin dat in de nieuwe afspraken nog meer nadruk komt te liggen op vastgoed. Tot nu lag het accent op één gebouw per instelling. Het is de bedoeling dat we in de toekomst naar de hele vastgoedportefeuille van een zorginstelling gaan kijken. De ambitie gaat dus echt omhoog. Je ziet dat de Green Deal partners elkaar inspireren. Dat is leuk om mee te maken. De mensen die in een organisatie verantwoordelijk zijn voor duurzaamheid, staan er vaak alleen voor. Als je deel uitmaakt van een Green Deal heb je ineens allemaal mensen om je heen die aan dezelfde opgave werken. Best practices met elkaar bespreken, knelpunten oplossen en met elkaar overleggen hoe je een bestuur kunt overtuigen, dat werkt heel stimulerend.”

Wat heb je in drie jaar allemaal voor elkaar gekregen?

“We hebben tot nu toe vooral veel vooruitgang geboekt op het gebied van zonnepanelen. Wat ook heel belangrijk is: alle partners weten inmiddels hoe een ESCo constructie werkt. Daarbij werk je samen met een partner die in energiebesparende maatregelen investeert en zorgt voor

de realisatie en exploitatie. De investering betaal je terug in termijnen, uit de kosten die je bespaart op je energierekening. Geld voor de zorg kan zo ook echt in zorg worden geïnvesteerd terwijl tegelijkertijd duurzaamheidsdoelstellingen worden behaald. Als BOM Renewable Energy investeren wij in deze ESCo constructies en in het opzetten ervan. Daar zie ik veel meerwaarde in, omdat het door de meer traditionele financiers vaak nog als te spannend wordt gezien. Wij kunnen en doen dat wel. We worden ook steeds vaker betrokken bij andere vastgoedvraagstukken. Denk aan duurzame alternatieven voor aardgas en aan eenvoudige oplossingen zoals ledverlichting, waarmee ook flink kan worden bespaard.”

Kun je twee projecten noemen waar je echt trots op bent?

“We hebben een zonnepark kunnen aanleggen op Landpark Assisië in Biezenmortel, waar 200 mensen met een verstandelijke beperking wonen en werken. Daarbij zorgen wij voor de financiering en exploitatie. Een technische partner heeft het zonnepark gerealiseerd. Dat is altijd mooi om te zien, dat we verschillende diensten van de BOM kunnen

inzetten om projecten daadwerkelijk te realiseren. Een tweede project waar ik echt trots op ben zijn de zonnepanelen voor GGz Breburg. De leverancier had wel de SDE+ subsidie aangevraagd, maar was vervolgens niet bereid om de panelen ook voor de deadline aan te leggen. Eén van de ESCo partijen waar we bij de BOM veel mee werken, OVVIA uit Veldhoven, heeft ons toen fantastisch geholpen. Ik heb er weinig aan hoeven doen, maar het is toch heel mooi dat het gelukt is door de juiste partijen aan elkaar te verbinden.”

Wat staat er voor de komende drie jaar op je verlanglijstje?

“Er wordt flink verwarmd in de zorg, veel gebouwen zijn slecht geïsoleerd en de gebouwen worden intensief gebruikt. Er zijn dus heel veel besparingen mogelijk, die goed terug te verdienen zijn. Tot nu lag het accent op één gebouw per instelling. Ik wil graag helpen bij het maken van een integrale aanpak voor de hele vastgoedportefeuille, zodat zorginstellingen zich kunnen richten op de best mogelijke zorg. Want daar is nu grote behoefte aan.”

“De zorgsector heeft in volle vaart een pandemie over zich heen gekregen, waarin het alle zeilen moet bijzetten. De druk om te verduurzamen wordt de komende tijd daardoor nog groter, de financiering daarvan nog uitdagender. Hoe we het gaan oplossen, dat zullen we met elkaar moeten gaan uitvinden. Ik ben blij dat de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij een bijdrage aan die oplossing mag leveren.”

Miriam Dragstra is directeur bij de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij en voorzitter van de Raad van Toezicht van zorgorganisatie Laverhof in Schijndel

Omgevingsdienst Midden en West Brabant (OMWB)

Liever de wortel dan de stok

'Zichtbaar samen werken aan een schone, veilige en duurzame leefomgeving'. Dat is de missie van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB).

De OMWB doet dat onder meer door namens 25 gemeenten en de provincie toezicht uit te voeren op de naleving van milieuregelgeving zoals de wettelijke energiebesparings-eisen. Soms is het uitvoeren van toezicht en handhaving nodig om bedrijven en organisaties een duwtje in de goede richting te geven. Maar veel mooier is het als organisaties zelf aan de slag gaan met verduurzaming! Daarom heeft de OMWB de Green Deal Zorg in 2017 met enthousiasme ondertekend. De deelnemende zorginstellingen kregen daarmee de ruimte om de verduurzaming actief op te pakken zonder het toezicht en de handhaving die er normaal gesproken bij komt kijken. En die ruimte werd goed benut.

In plaats van controlebezoeken hebben we een aantal goede gesprekken gevoerd met de deelnemende zorginstellingen. Tijdens die gesprekken zijn de te treffen energiebesparende maatregelen besproken en is geadviseerd over technische zaken en wettelijke eisen. Bij eventuele knelpunten werden gezamenlijk oplossingen gezocht. Ook namen we deel aan de kennisbijeenkomsten met alle betrokken partijen. Mooi om te zien hoeveel kennis er werd uitgewisseld. Ervaringen en tips werden enthousiast gedeeld. Omdat alle deelnemers enthousiast aan de slag zijn gegaan was 'de stok' niet nodig en kon er meer worden bereikt dan uitsluitend het nakomen van de wettelijke verplichtingen.

Goed dat er een vervolg komt. Hieraan leveren we graag weer onze bijdrage.

Vervolg - Green Deal Gezondheidssector Hart van Brabant - 2021 - 2024

In drie jaar tijd is het nodige bereikt binnen de Green Deal. De zorginstellingen hebben elkaar ondersteund op de weg naar verduurzaming. De bijeenkomsten waren inspirerend en de deelnemers staken van elkaar op. De Milieuthermometer Zorg bleek een betrouwbaar instrument om duurzaamheidsbeleid vorm te geven. In navolging van dit succes hebben de partners van de Green Deal besloten de afspraken voort te zetten, hieronder staan de afspraken verder toegelicht.

Brons vasthouden en uitbreiden naar andere locaties

De meeste zorginstellingen behaalden voor einddatum van de lopende Green Deal het certificaat brons. Om brons te behouden moeten zorginstellingen structureel bezig blijven met verduurzaming. Daarnaast zijn een aantal grote zorginstellingen verbonden met meer dan tientallen locaties. Binnen de eerste Green Deal certificeerden deze instellingen hun hoofdlocatie. In de Green Deal 2.0 is het doel brons vast te houden en uit te breiden naar alle locaties.

CO₂-reductie in relatie tot vastgoedplanning

Om zicht te krijgen op CO₂-uitstoot maken meerdere instellingen gebruik van een CO₂ reductietool.

Binnen deze tool kunnen de vastgoedplannen worden vertaald in CO₂-reductie, gekoppeld aan de doelstelling van 50% reductie in 2030 van het klimaatakkoord. Het doel is daarom dat elke zorginstelling binnen de looptijd van deze Green Deal de CO₂-reductietool toepast op haar vastgoedplanning.

Het mobiliteitsvraagstuk verkennen

Mobiliteit heeft een grote impact op de duurzaamheidsprestaties van de zorginstellingen. Zeker voor de instellingen die ambulante dienstverlening hebben. De milieubarometer wordt toegepast om met het mobiliteitsvraagstuk aan de slag te gaan. Op basis van deze verkenning worden er nadere afspraken gemaakt.

Gezamenlijke acties

De eerste Green Deal heeft vooral in het teken gestaan van de individuele zorginstellingen. Nu de meeste instellingen gecertificeerd zijn en hun 'zaakjes op orde hebben' is er ruimte om te kijken naar gezamenlijke acties. Hierbij valt te denken aan: het opwekken van duurzame energie in de vorm van zonnepanelen en/of windmolens, de opzet van een afvalpreventieplan, aansluiting bij een lokaal warmtenet of hergebruik optimaliseren van reststromen.

Bestuurlijk trekker Hart van Brabant

Gerard Bruijniks

REGIO | HART
VAN | BRABANT

